

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Katedra stredo-evropských studií
doc. PhDr. Rudolf Chmel, DrSc.

Jana Fottová: *Obraz slovenského národného hnutia v dramatickej tvorbe (1830 – 1875)*

(oponentský posudok diplomovej práce)

Diplomantka si vo svojej práci dala za cieľ, ako píše v Úvode, rozbor dramatickej tvorby Jána Chalupku a Jána Palárika, dvoch protagonistov žánru v 19. storočí, „so zreteľom na historický kontext, teda na udalosti, ktoré sa stali významnými v dejinách Uhorska a na spoločenskú situáciu danej doby“. Zjednodušene, resp. možno presnejšie: skôr na spoločenské procesy významné pre obdobie rámcované rokmi 1840 – 1875. To je jest obdobie formovania a doformovania slovenského národa, obdobie od rozkladu klasicizmu po rozklad romantizmu. Dramatická tvorba bola v oboch obdobiach na nižšom stupni hierarchie, dominovala v nich poézia, po nej próza a až na treťom mieste bola dráma. Nielen pre deficit profesionálneho slovenského divadla. Na druhej strane toto obdobie je aj časom rozvoja slovenského ochotníckeho divadla, ktoré mohlo mať pre tvorbu spomínaných aj ďalších autorov stimulatívny účinok.

Obaja autori preberaní v diplomovej práci tvoria kľúčové osobnosti drámy 19. storočia, obaja preferujú veseloherný žáner, reprezentatívna klasicistická či romantická dráma totiž v slovenskej literatúre tých čias absentovala. Diplomantka sa sústreďuje na tematickú interpretáciu diel oboch autorov, zdôrazňuje najmä úlohu postáv, spoločenských zápletiok, ktoré majú sociálnopolitický kontext. Témy ako maďarizácia, odrodilstvo, národná znášanlivosť, izolovanosť, autarkia, antisemitizmus, národná supremácia či degradácia korelovali s dobovým formovaním slovenskej národnej identity v širšom slova zmysle, boli takpovediac trvalou súčasťou národného prejavu v jeho rôznych podobách. Jeho sprievodnými javmi na zdanlivo nižšej či lokálnejšej úrovni boli zápečníctvo, alkoholizmus, otázky korupcie, potreba osvety a vzdelanosti atď. Všetky tieto témy diplomantka reflektuje najmä na veselohrách oboch autorov.

Okrem kratšej úvodnej a záverečnej časti diplomantka rozčlenila svoju prácu do štyroch kapitol. V prvej zhrnuje stručnú historickú problematiku preberaného obdobia a funkciu divadla v ňom. V druhej a tretej sa venuje predrevolučnej a porevolučnej tvorbe Jána Chalupku a v štvrtjej Palárikovým veselohrám. Obaja dramatici vytvorili najmä vo veselohernom žánri diela so značnou národno-výchovnou intenciou, na čo diplomantka kladie dôraz. V slovenskom prostredí mali výraznú konkretizáciu ešte v polovici 20. storočia najmä v ochotníckom, ale i v profesionálnom divadle, v rozhlase i televízii. Stali sa svojím spôsobom kanonickými dielami slovenskej dramatiky 19. storočia, a to najmä pre spomínanú národno-výchovnosť a témy, ktoré autorka interpretuje. Diplomantka právom na ne poukazuje ako

ako na príznakovú črtu. Archetyp Kocúrkova, typického slovenského malomeštiactva 19. storočia je v Palárikovom prevedení (aj vo veľkomestskom prostredí) v podstate vyšším variantom chalupkovských tém. Inou je otázka pôvodnosti viacerých preberaných del, ale táto otázka sa do zorného poľa diplomantky nedostala.

Palárikove veselohry posúvajú chalupkovské témy a predstavy do porevolučných čias, v ktorých Palárik patril k čelným politikom tzv. Novej školy, preferujúcej slovensko-maďarskú spoluprácu a zblíženie. Prepracoval sa v nich až k veľkomestskému prostrediu, ale základné otázky slovenskej národnej identity v ňom zachovával práve cez témy odrodilstva, znášanlivosti, vzťahu šľachty a ľudu atď. Emblematickou je v tomto zmysle jeho veselohra Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch, hraná dodnes, ktorá doslova moderuje slovensko-maďarské vzťahy v zmysle zblížovacieho konceptu.

Diplomantka pracuje s relatívne solídnu sekundárnou literatúrou, samostatnejšie interpretácie vidno najmä pri Palárikovi. Absentuje mi v práci väčší dôraz na literárnu sociológiu, resp. jej teoreticko-metodologické východiská, ktoré mohla väčšmi uplatniť, takisto ako použitie komparatívnych, porovnávacích hľadísk, zmieňovaných iba okrajove.

Text diplomovej práce Jany Fottovej **odporúčam na obhajobu** a navrhujem jeho hodnotenie **dobre** (3).

20. 8. 2019

.....
Doc. PhDr. Rudolf Chmel, DrSc.